

Rajnai Anna Éva:
Reform előtt a jogi szakvizsga

Specializált jogi szakvizsga és pályaválasztás egy életre? A képzés minőségének növelése a követelmények nehezítésével érhető el? Csökken-e a pályák közti átjárhatóság? Milyen lesz az új jogi szakvizsga, lesz-e kötelező jogász képzés? Ilyen kérdések merültek fel a Budapesti Ügyvédi Kamara Ügyvédjelölti Tagozata által május 10-én szervezett szakmai esten, amelynek meghívott vendége, dr. Szecskó József, az Igazságügyi Minisztérium helyettes államtitkára volt, aki ismertette a régóta kilátásban lévő reform jelenlegi irányát és kidolgozottságát.

Az est folyamán egyértelművé vált: a jogász szakvizsga és az azt követő képzés megújításra szorul. Ez ma már eldöntött kérdés. A tárgyban már kormányzati szinten született döntés a reform szükségességéről és az elérendő célokról.

I. Ami most van

Jelenleg mindenki, aki jogi szakvizsgát kíván szerezni, egységes vizsgát teljesít, korábbi munkatapasztalatától és jövőbeli szakmai elképzeléseitől függetlenül. A jogászképzés a szakvizsga letétele után nem biztosított.

II. A reform állása

Hogy áll ma a reform? Valójában mindeddig keveset tudtunk egy olyan kérdéstről, amely egyformán érinti a tanulmányaikat most megkezdő joghallgatókat, a pályakezdő diplomásokat, valamint a már régóta praktizáló jogászokat is.

Dr. Szecskó József ismertette a reform eddigi állását. Jelenleg egy szakmai anyag, a reformról szóló összefoglaló került kidolgozásra, amelyet a jogászszakmán belüli hivatásrendek, csoportok képviselői már véleményeztek. Ezt az összefoglalót az igazságügy-miniszter június első felében megvitatta az említett szakmai képviselőkkel, többek között a Kúria elnökével, a Legfőbb Ügyésszel, a Magyar Jogász Egylet elnökével, a jogi karok dékánjaival. Az egyeztetés eredményeként minisztériumi koncepció kerülhet elfogadásra, amely a tulajdonképpeni jogalkotás, kodifikáció alapját képezi. A szabályozás feltehetőleg miniszteri szinten történik, azonban elképzelhető a kormányrendelet útján történő jogalkotás is.

III. A végcél 2017 (legkésőbb 2018)

Ekkorra tervezik az új rendszer életbe léptetését. E körben dr. Szecskó József hangsúlyozta az átmeneti rendelkezések fontosságát. Feltehetőleg ugyanis a már diplomát szerzett, de a bevezetés időpontjában szakvizsgázni készülő jelölteket, gyakorlati idejüket

töltő jogászokat ez az új szabályok alkalmazásának kezdete foglalkoztatja igazán. Dr. Szecskó József szerint még nem eldöntött, kire terjed ki az új rendszer hatálya, de úgy véli, hogy azok még a ma hatályos szabályok szerint fognak vizsgázni, akik a jelenlegi rendszerben kezdték meg gyakorlatukat, és a szakvizsgára a gyakorlati idejük lejárta után, ésszerű időn belül bejelentkeznek.

IV. A reform célkitűzései

A reform fő területe a szakvizsga reformja mellett a szakvizsgára való felkészítés és a szakvizsgát követő kötelező jogászi továbbképzés bevezetése. A reform megalkotása során nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy szintén a láthatáron van egy új ügyvédi törvény elfogadása is, mivel a képzés- és vizsgarendszernek, illetve a törvénynek koherens egységet kell alkotnia.

V. Az új szakvizsga felépítése

Az eddig körvonalazódó irányokról az előadó elmondta, hogy jelenleg a szakvizsga felépítését tekintve két koncepció vetekszik: eldöntendő, maradjon-e általános, minden jogász számára azonos követelményeket állító vizsga vagy inkább egy, az egyes „hivatásrendekre” alapozó, specializált vizsga kerüljön bevezetésre – azaz eltérő vizsgát tennének az ügyvédjelöltek, a bírósági, ügyészségi fogalmazók, esetleg a közigazgatásban dolgozók és mindazok, akiket külön csoportként határoznának meg. Ezen belül viszont nem egyértelmű, hogy felépítése szerint teljesen eltérő követelményekről lenne szó, vagy a vizsga egy alapismereti, illetve egy speciális részből tevődne össze.

VI. További célok

A vizsgareform továbbá célként tűzi ki a szakvizsga gyakorlatiasabbá tételét, valamint sokak számára ijesztő módon a vizsga nehezítését. Az előbbi cél az elképzelések szerint egy specializáltabb vizsgarendszer keretén belül működne jól, ahol a vizsgázó nagyobb eséllyel oldana meg sikeresen a szakterületéhez közelebb álló gyakorlati feladatokat. Dr. Szecskó József a hallgatóságtól érkező kérdésre válaszolva azt is elmondta, a felülvizsgálat a vizsgáztatói kart is érinti. Sok függ ma ugyanis a vizsgabizottság tagjainak szakmai háttérétől, személyes beállítottságától. Ez a kérdés is egységesítésre szorul.

A hallgatóság egyik tagja vetette fel azon jelenséget, hogy ma ugyanúgy a Kamara tagjává válhat az, aki élete során később dönt az ügyvédi pálya mellett, mint az, aki nehezebb ügyvédi iskolai felkészítésen és gyakorlati időn esett át és kezdetektől fogva ügyvédként praktizál. Erre válaszul dr. Szecskó József elmondta, hogy ezt a kérdést rendezhetik az új ügyvédi törvény rendelkezései, amelyek szigorítanának az ügyvéddé válás feltételein a ma hatályos törvényhez képest.

Komoly reformra szorul a szakvizsgára való felkészítés is: míg a bírósági, ügyészségi fogalmazóknak ismétlődő számonkéréseknek kell megfelelniük, addig ez az ügyvédjelöltekről nem mondható el. A felkészítés szempontjából még rosszabb helyzetben vannak e tekintetben a magánszférában vagy a közigazgatásban jogi előadóként elhelyezkedők. Az új koncepció kidolgozása során komoly kérdés tehát – hangsúlyozta dr. Szecskó József – a felkészítés arányosítása a jogi szakma minden területén eltöltött gyakorlati idő esetében. A gyakorlatban ennek kivitelezése azonban nem egyszerű: míg az igazgatási szempontból egységesebb bírói, ügyészi karon belül könnyebben megoldható, más területekről ez nem mondható el. Kiemelte: ma a jogászok hozzávetőlegesen 32 %-a tartozik valamely „hivatásrendhez”. A más területen elhelyezkedő jogászok vizsgára történő felkészítése – csakúgy, mint bevonásuk a reformfolyamatba érdekképviseletük útján – nehezen megoldható.

Az előadó elemzése és a hallgatói kérdések alapján az körvonalazódott, hogy a fentiekén túl mindent átfogó probléma az átjárhatóság kérdése. A specifikus szakvizsga egyben az életút egyfajta beszűkülését is jelenti? Vagy ez egy olyan privilégium, amely „jár” azoknak, akik általuk nehezebbnek vélt gyakorlati időt teljesítettek, amelynek során esetleg komoly szakmai megmérettetéseknek tettek eleget? Jelenleg az irányválasztás még nem eldöntött.

Széles kör által képviselt álláspontot fogalmazott meg a hallgatóság egy tagjának azon felvetése, amely szerint valójában nem feltétlenül a hivatásrendi elkülönítés lenne a megfelelő megoldás, hanem célszerűbb lenne a szakvizsga-követelmények meghatározásakor a jogági elkülönítés: azaz a választás lehetősége például polgári vagy büntetőjogra fókuszáló vizsga között legyen adott. E megközelítés mögött feltehetőleg az a megfontolás áll, hogy nagyobb valószínűséggel vált valaki „hivatásrendet” egy adott jogterületen belül, mind azonos szakmán belül jogterületet. Azaz védőügyvédből könnyebben lesz büntetőbíró, mint védőügyvédből társasági jogász. Dr. Szecskó József biztosította a hallgatóságot, hogy minden ilyen és ehhez hasonló ötlet feljegyzésre kerül, és azokat közvetíti a jogalkotásban részt vevők felé.

A fentiekhez kapcsolódóan elmondta, hogy mindenkit arra buzdít, tegye meg észrevételeit az igénybe vehető utakon – így az Ügyvédjelölti Tagozaton – keresztül, hiszen ma a reform koncepciója még kezdeti stádiumban van és nyitott az új javaslatokra. Az előadó többször hangsúlyozta az este folyamán, hogy kifejezetten várja az észrevételeket, javaslatokat, mert csak egy aktív párbeszéd eredményeként lehet jól működő és a valós igényeket kiszolgáló reformot bevezetni.

Az előadó röviden szólt a szakvizsgát követő képzés koncepciójáról is. Ez egy folyamatos képzési, továbbképzési kötelezettséget jelentő rendszert vezetne be, amelynek egyik módja a meghatározott időszak alatt teljesítendő krediteken alapuló továbbképzés. Azonban – mint elmondta – a továbbképzés reformjának kidolgozása esetében megengedhető egy időben elnyújtottabb, fokozatosabb bevezetés.

Zárásképpen az előadó ismételten felhívta a figyelmet, hogy most lehet és kell élni a javaslatok megtételének lehetőségével. Moderátori oldalról zárszóként még elhangzott, hogy az Ügyvédi Tagozat májusban még tervez egy nyílt ülést, amelyen szintén a szóban forgó reformok kerülnek megvitatásra.